

ძალვის თაობაზე. სასამართლოს განმარტებით აღნიშნული მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძველს წარმოადგენს სკ-ის 170-ე, 172-ე და 176-ე მუხლები. მითითებული მუხლებიდან გამომდინარე უმთავრესია დადგინდეს მეზობელ ნაკვეთზე არსებული ან ასაშენებელი ნაგებობიდან მომდინარე დაუშვებელი ხელყოფის საფრთხის არსებობა. ამ ფაქტის მტკიცება, სსკ-ის 102-ე მუხლის შესაბამისად, მოსარჩელეს ეკისრება. სასამართლომ მიიჩნია, რომ საქმეში წარდგენილი დასკვნა, რომლითაც დადასტურებულია მშენებლობის უნებართვოდ განხორციელება, ასევე, ზოგადი ხასიათის საფრთხე, რასაც იგი უქმნის მეზობელ შენობებს, არ არის საკმარისი შენობის ექსპლუატაციაში შეყვანის და მშენებლობის აკრძალვის მოთხოვნის დასაყრდენი. საკასაციო სასამართლოს შეფასებით, ასეთ შემთხვევაში მხარეს შეეძლო დაეყენებინა მოთხოვნა სკ-ის 177-ე მუხლიდან გამომდინარე, რომლის მიხედვითაც „თუ მიწის ნაკვეთს მეზობელი ნაკვეთიდან შენობის ჩამოქცევის საფრთხე ემუქრება, მესაკუთრეს შეუძლია მეზობელს მოსთხოვოს აუცილებელ ღონისძიებათა გატარება ამ საფრთხის თავიდან ასაცილებლად. დაუშვებელია რამდენიმე მიწის ნაკვეთზე გამდინარე წყლებისა და მიწისქვეშა წყლების მიმართულების შეცვლა ან ამ წყლებით მანიპულირება ისე, რომ ამან სხვა მიწის ნაკვეთზე წყლის რაოდენობის შემცირება ან/და ხარისხის გაუარესება გამოიწვიოს; დაუშვებელია მდინარეთა ბუნებრივი დინების ხელყოფა.“

გოჩა ოყრეშიძე

► 4 – 8/2021

გამოხატვის თავისუფლების ფარგლები

1. გამოხატვის თავისუფლება იცავს, მათ შორის, ისეთ განცხადებებსაც, რომლებიც დამაზიანებელი და შოკისმომგვრელია უმრავლესობისათვის.

2. გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვა დასაშვებია მხოლოდ მაშინ, როცა ეს აუცი-

ლებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში დაცული სიკეთეების დასაცავად. ამასთან, გამოხატვის თავისუფლებიდან უნდა განიმარტოს ვიწროდ.

3. როდესაც განცხადება გაკეთებულია საჯარო უფლებამოსილების განხორციელების ფარგლებში, იგი უფრო მეტად არის დაცული და გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევა ასეთ დროს უფრო მეტ ლეგიტიმაციას მოითხოვს. (ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ კანონის 4 I მუხლი, ევროკონვენციის მე-10 მუხლი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2021 წლის 20 მაისის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-697-651-2017

I. ფაქტობრივი გარემოებები

მოსარჩელემ სარჩელი აღძრა მოპასუხის წინააღმდეგ და მოითხოვა მოპასუხის მიერ მოსარჩელის თაობაზე გავრცელებული პატივის, ღირსების და საქმიანი რეპუტაციის შემლახველი განცხადებების იმავე საშუალებით უარყოფა (საუბარია მასმედიის საშუალებებზე, პრესკონფერენციაზე, ასევე, facebook-ის მეშვეობით გავრცელებულ განცხადებებზე). კერძოდ, 22/01/2015 წელს მოპასუხემ, რომელიც იყო „ა-“ (ა)იპ საქართველოს პროფესიული განათლებისა და კვალიფიციური კადრების მომზადების მუშაკთა და სტუდენტთა პროფესიული კავშირის“ თავმჯდომარე, გამართა პრესკონფერენცია, რომელზეც ისაუბრა განათლების სისტემაში მიმდინარე მოვლენებთან დაკავშირებით. თავის გამოსვლაში მოპასუხემ უარყოფითად შეაფასა განათლების სისტემაში მიმდინარე პროცესები, დამამცირებელი და შეურაცხმყოფელი სიტყვებით მოიხსენია მოსარჩელე და ბრალი დასდო დანაშაულებრივ ქმედებებში. მოპასუხის მიერ გაკეთებული განცხადებები შეეხებოდა მოსარჩელის პროფესიულ ცოდნასა და გამოცდილებას, მოპასუხე მიუთითებდა, რომ მოსარჩელე არ არის საკუთარი საქმის

პროფესიონალი, ასევე, ადანაშაულებდა მას ტყუილსა და თაღლითობაში. მოპასუხემ მსგავსი შინაარსის განცხადებები კვლავ გააკეთა 28/01/2015 წელს.

მოპასუხემ სარჩელი არ ცნო და მიუთითა მის უსაფუძვლობასა და დაუსაბუთებლობაზე.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს 03/02/2016 წლის გადაწყვეტილებით სარჩელი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა. მოპასუხეს დაევალა მის მიერ გაკეთებული განცხადებების უარყოფა ერთ-ერთ ინტერნეტ საიტსა და საგაზეთო პუბლიკაციაში განცხადების გამოქვეყნების გზით.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება უცვლელად იქნა დატოვებული თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 22/03/2017 წლის განჩინებითაც.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

სააპელაციო სასამართლოს განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრა მოპასუხემ. საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ არსებითად იმსჯელა საჩივარზე და სრულად დააკმაყოფილა იგი. უზენაესი სასამართლოს პოზიციით სასამართლოს შეფასების საგანი არის მოპასუხის მიერ საჯაროდ გავრცელებული განცხადებები წარმოადგენს თუ არა ცილისწამებას, რასაც შედეგად მოსარჩელის პატივის, ღირსებისა და საქმიანი რეპუტაციის შელახვა მოჰყვა.

უზენაესი სასამართლო საკუთარ მსჯელობას იწყებს ევროკონვენციასა და ევროსასამართლოს პრეცედენტულ სამართალზე მითითებით. სასამართლოს განმარტებით, ევროკონვენციის ხელშემკვერელი მხარეები უზრუნველყოფენ კონვენციით გარანტირებული უფლებებისა და თავისუფლებებით დაცვას. „უზრუნველყოფაში“ არ იგულისხმება მხოლოდ სახელმწიფოს ნეგატიური ვალდებულება, თავი შეიკავოს კონვენციით დაცული უფლების დარღვევისაგან, არამედ ასევე მოიცავს სახელმწიფოს პოზიტიურ ვალდებულებას დაიცვას უფლებები მესამე პირების მხრიდან დარღვევისაგან. დაცვაში იგულისხმება რეალური, ეფექტური დაცვა შესაბამისი ინსტიტუტებისა და პროცედურების საშუალებით.

რების საშუალებით.

სასამართლოს განმარტებით, პრეცედენტული სამართლის თანახმად, გამოხატვის თავისუფლება წარმოადგენს დემოკრატიული საზოგადოების ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს საფუძველს და ერთ-ერთ ძირითად პირობას მისი პროგრესისა და თითოეული ინდივიდის თვითრეალიზაციისათვის. კონვენციის მე-10 მუხლი გამოხატვის თავისუფლებისგან ითვალისწინებს გამონაკლიებს, თუმცა ეს „გამონაკლისები“ უნდა განიმარტოს ვიწროდ და მკაცრად. რაიმე სახის შეზღუდვის საჭიროება დამაჯერებლად უნდა დასაბუთდეს. შეზღუდვა, კონვენციის 10 II მუხლის თანახმად, უნდა იყოს „აუცილებელი“ „დემოკრატიულ საზოგადოებაში ეროვნული უშიშროების, ტერიტორიული მთლიანობის ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების ინტერესებისათვის, საზოგადოებრივი უვნებლობის თუ დანაშაულის აღსაკვეთად, ჯანმრთელობის ან მორალის დაცვის მიზნით, სხვათა უფლებების ან ღირსების დასაცავად, საიდუმლოდ მიღებული ინფორმაციის გამჟღავნების თავიდან ასაცილებლად, ანდა სასამართლოს ავტორიტეტისა და მიუკერძოებლობის უზრუნველსაყოფად.“ უზენაესი სასამართლოს განმარტებით, ტერმინი „აუცილებელი“ გულისხმობს გადაუდებელი სოციალური საჭიროების არსებობას. სასამართლომ უნდა განიხილოს სადავო ჩარევა მთლიანი საქმის კონტექსტის ჩრდილში და დაადგინოს, იყო თუ არა ის „ლეგიტიმური მიზნის თანახმად“ და რამდენად „სათანადო და საკმარისია“ ეროვნული ხელისუფლების ორგანოების მიერ აღნიშნული ჩარევის დასაბუთებისათვის მოყვანილი მიზეზები.

უზენაესი სასამართლოს განმარტებით იმ საქმეებში, რომლებშიც წინააღმდეგობაში მოდის, ერთი მხრივ, გამოხატვის თავისუფლება და, მეორე მხრივ, პატივისა და ღირსების დაცვა, პირველ რიგში, ყურადღება ექცევა შემდეგ საკითხებს: ა) რამდენად ეხება კონკრეტული გამონათქვამი საზოგადოებრივი ინტერესის საგანს; ბ) იმ შემთხვევაში, თუ ჩრდილი მიაღწა პატივსა და ღირსებას, როგორია კონტექსტი - ეხება თუ არა გამონათქვამი პიროვნების საჯარო საქმიანობას, საქმე გვაქვს ფაქტთან თუ შეფასებთან მსჯელობასთან, როგორია გამოხატ-

ვის ფორმა და შინაარსი; გ) რამდენად იყო პირის მიმართ გავრცელებული გამონათქვამი პროვოცირებული თავად ამ პირის მიერ; დ) ეროვნულმა ორგანოებმა როგორ დაიცვეს ბალანსი გამოხატვის თავისუფლებასა და პატივისა და ღირსების დაცვას შორის.

სასამართლოს განმარტებით აღიარებულია, რომ კონვენციის მე-10 მუხლი იცავს გამოხატვის ისეთ ფორმებსაც, რომლებიც სხვებისთვის დამაზიანებელია ან ასეთი ზიანის საფრთხეს ქმნიან. ზოგადად, მოსაზრებები, რომლებიც მისაღებია საზოგადოების უმრავლესობისთვის, ნაკლებად ექვემდებარება სახელმწიფოს მხრიდან ჩარევას, თუმცა პრეცედენტული სამართლით აღიარებულია, რომ მე-10 მუხლი ფარავს ისეთ აზრებს და ინფორმაციასაც, რომლებიც მისაღებია უმცირესობისთვის ან ცალკეული ინდივიდებისთვის, მათ შორის რომლებიც შოკისმომგვრელია უმრავლესობისთვის. ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ არაერთხელ განმარტა, რომ მე-10 მუხლი იცავს არა მხოლოდ ინფორმაციას ან იდეებს, რომლებიც დადებითი, არაშეურაცხყოფელი ან უმნიშვნელოა, არამედ შეურაცხყოფელი, შოკისმომგვრელი ან შემანუხებელი ინფორმაციას ან იდეებს. ამგვარი გამონათქვამების დაცვა დამოკიდებულია გამოთქმის კონტექსტსა და კრიტიკის მიზანზე. იმ საქმეებში, სადაც გამონათქვამი ეხება საჯარო დებატებს ან საჯარო ინტერესს, ან კრიტიკა მიმართულია საჯარო მმართველობის წინააღმდეგ, მძაფრი ანდა მკვახე გამონათქვამები უფრო მეტად არის შეწყნარებული.

მოთხოვნის წარმატებისათვის აუცილებელია ერთმანეთისაგან გაიმიჯნოს ფაქტი და მოსაზრება. ფაქტების არსებობა შეიძლება დადასტურდეს, ხოლო შეფასებითი მსჯელობის ჭეშმარიტების დამტკიცება შეუძლებელია. თუმცა, როდესაც განცხადება უტოლდება შეფასებით მსჯელობას, ჩარევის თანაზომიერება შეიძლება დამოკიდებული იყოს იმაზე, არსებობს თუ არა საკმარისი ფაქტობრივი საფუძველი გასაჩივრებული განცხადებისათვის. თუ ასეთი არ არსებობს, შეფასებითი მსჯელობა შეიძლება შეფასდეს, როგორც გადაჭარბებული. ფაქტობრივი ბრალდებისა და შეფასებითი მსჯელობის

გასამიჯნად აუცილებელია საქმის გარემოებებისა და გამონათქვამების ზოგადი კონტექსტის გათვალისწინება. მხედველობაშია მისაღები აგრეთვე, რომ განცხადებები საზოგადოებრივი ინტერესის საკითხების თაობაზე, შესაძლოა, წარმოადგენდეს შეფასებით მსჯელობასა და არა ფაქტის დაფიქსირებას. სადავო გამონათქვამის სწორი კვალიფიკაციისათვის უნდა შემოწმდეს მისი შინაარსი, გამოთქმის ფორმა და გამოთქმის კონტექსტი, რა ფაქტობრივი ელემენტებისაგან შედგება გამონათქვამი. [სუსგ №ას-1477-1489-2011, 03/04/2012]. ცილისწამების მაკვალიფიცირებელი ერთ-ერთი მთავარი ნიშანია განმცხადებლის მიერ იმ ფაქტების მითითება, რომლებიც რეალობასთან არც ისე შორსაა, უფრო კონკრეტულია და არა ზოგადი ხასიათის, უფრო მეტად ობიექტური შინაარსისაა, ვიდრე სუბიექტური და, რაც მთავარია, მისი დადასტურება (დამტკიცება) შესაძლებელია [სუსგ №ას-179-172-2012, 01/10/2014].

განსახილველ შემთხვევაში, სადავო განცხადებების შინაარსისა და კონტექსტის გათვალისწინებით, საკასაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ მოპასუხის მიერ გავრცელებული განცხადებები შეიცავს როგორც ფაქტებს, ასევე შეფასებით მსჯელობებს. ზოგიერთ შემთხვევაში კი აზრები და ფაქტები ერთმანეთს მჭიდროდ უკავშირდება და მათი გამიჯვნა რთულია. ამასთან, უზენაესმა სასამართლომ მიიჩნია, რომ სადავო საკითხი წარმოადგენს საზოგადოებრივი ინტერესის საგანს, რადგანაც იგი ეხება პროფესიული განათლების სფეროს, ამ სფეროში საბიუჯეტო სახრების ხარჯვას და საგანმანათლებლო პროგრამების და სტანდარტების შემუშავებას, შესაბამისად გავრცელებული განცხადებები თავისი შინაარსით მიზნად უნდა ისახავდეს კორუფციასთან ბრძოლას. მართალია, გავრცელებული ინფორმაცია ჩრდილს აყენებს მოსარჩელის პატივსა და ღირსებას, მაგრამ განცხადებები გაკეთდა მოპასუხის საჯარო საქმიანობის ფარგლებში, რაც გამოხატვის თავისუფლებაში ჩარევის შესაძლებლობას კიდევ უფრო ამცირებს. აქედან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლომ დავის ფაქტობრივი გარემოებების, შეზღუდვის სტანდარტისა და პრეცედენტული სამართლის ანალიზის

საფუძველზე მიიჩნია, რომ გადაწყვეტილება მიღებულ უნდა იქნეს გამოხატვის თავისუფლების სასარგებლოდ.

შესაბამისად, უზენაესმა სასამართლომ გააუქმა ქვედა ინსტანციის სასამართლოთა გადაწყვეტილებები და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარი განაცხადა.

გოჩა ოყრეშიძე

► 5 – 8/2021

ნივთზე გაღებული ხარჯების ანაზღაურება

1. უძრავი ნივთის განვადებით ნასყიდობისას გამყიდველი ნასყიდობის თანხის სრულად გადახდამდე ინარჩუნებს უძრავი ნივთის მესაკუთრის სტატუსს, ხოლო მყიდველს ნივთი გადაეცემა მფლობელობაში.

2. მფლობელი ინარჩუნებს ნაყოფზე უფლებას მესაკუთრის მხრიდან მისთვის მფლობელობასთან დაკავშირებული დასაბუთებული პროტესტის წარდგენამდე.

3. განვადებით ნასყიდობისას ნივთის გადაცემით მყიდველზე გადადის ნივთის დაღუპვის რისკიც, ვინაიდან მფლობელი ახორციელებს ნივთზე ფაქტობრივ ბატონობას.

4. სხვა ხარჯები, რომლებიც მფლობელმა გაიღო ქონებაზე, შეიძლება უკან იქნეს მოთხოვნილი უსაფუძვლო გამდიდრების ან დავალების გარეშე სხვისი საქმეების შესრულების მომწესრიგებელი ნორმების შესაბამისად.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

სკ-ის 505-ე მუხლი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2021 წლის 23 აპრილის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-1003-2020

I. ფაქტობრივი გარემოებები

09/11/2017 წელს მხარეთა შორის დაიდო უძრავი ქონების ნასყიდობის ხელშეკრულება, გადახდის განვადების პირობით. მყიდველმა შეიძინა თბილისში მდებარე საცხოვრებელი ბინა. ხელშეკრულების თანახმად მყიდველს უნდა გადაეხადა 2,000 აშშ დოლარი 01/12/2017 წლამდე, რის შემდეგაც მას მიეცემოდა ბინაში ცხოვრების შესაძლებლობა. აღნიშნული ვალდებულება მყიდველმა შეასრულა, თუმცა ბინის მოსარჩელეზე რეგისტრაცია ვერ მოხერხდა. ამასთან, შეძენილ ბინაში ჩამოვიდა წყალი, რის გამოც შემძენმა რემონტში გადაიხადა 23,917.4 ლარი. რემონტის ჩატარების ფაქტი დადასტურდა აუდიტორული დასკვნით. ამასთან, მყიდველმა დამატებით გადაიხადა ნასყიდობის საფასური 7,000 აშშ დოლარი. ჯამში, ქონების შესაძენად მყიდველმა გამყიდველს გადაუხადა 9,000 აშშ დოლარი, ხოლო რემონტში დახარჯა 23,917.4 ლარი.

მოსარჩელემ (შემძენი) სარჩელი აღძრა სასამართლოში მოპასუხის (გამყიდველი) წინააღმდეგ და მოითხოვა მოპასუხისათვის 23,917.4 ლარისა და 9,000 აშშ დოლარის დაკისრება, ასევე, მხარეებს შორის დადებული 09/11/2017 წლის უძრავი ნივთის ნასყიდობის ხელშეკრულების იმ პუნქტის ბათილად ცნობა, რომლის მიხედვითაც ხელშეკრულებაში მითითებული გრაფიკის დარღვევის შემთხვევაში მყიდველი კარგავს უფლებას იმ პერიოდში გადახდილ თანხაზე.

მოპასუხემ შეგებებული სარჩელით მიმართა სასამართლოს და მოითხოვა ქონების მოსარჩელის უკანონო მფლობელობიდან გამოთხოვა, ასევე, მოსარჩელისათვის 26,016.42 ლარის დაკისრება და ყოველთვიურად 974 ევროს დაკისრება 01/12/2017 წლიდან ქონების დაბრუნებამდე. მოპასუხის მითითებით მოსარჩელეს ნასყიდობის საფასური, ჯამში, 155,000 აშშ დოლარი უნდა გადაეხადა 01/12/2017 – 31/10/2019 წლების პერიოდში, განანილვადებით. ამასთან, გრაფიკის დარღვევის შემთხვევაში, ხელშეკრულების თანახმად, მყიდველი კარგავდა უკვე გადახდილ თანხებსაც. ბინა დატვირთული იყო იპოთეკით, თუმცა გამყიდველმა ვალდებულებები